

Lausunto luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi fosforin käytöstä maa- ja puutarhataloudessa, VN/21436/2021

ProAgria haluaa tuoda seuraavia näkökulmia esille valtioneuvoston fosforiasetuksen luonnokseen liittyen. Näkökulmamme perustuvat asiantuntijoidemme esille tuomiin seikkoihin, jotka olemme saaneet käytännön neuvontatyöstä sekä suoraan viljelijöiden palautteesta.

Asetuksessa VN/21436/2021 on esitetty tiukemmat rajoitukset fosforin käytölle peltoviljelyyn, mitä nykyisessä viljelijän vapaaehtoisesti valittavissa olevassa ympäristökorvausjärjestelmän ehdoissa on. Asetusluonnokseen (taulukko 1, liite 1) ehdotetut kasvikohtaiset fosforirajat heikentävät viljelijöiden mahdollisuuksia hyödyntää karjanlantaa täysipainoisesti ja siten huonontavat tuotannon kannattavuutta etenkin nykyisessä mineraalilannoitteiden korkeassa hintamaailmassa vaikuttaen samalla haitallisesti myös ravinne- ja ruokahuoltovarmuuteemme. Uusi fosforiasetus lisää viljelijöiden huolia, miten pystytään lannoittamaan korkeampien fosforiluokkien mailla, miten löydetään sopiva lannoitelaji ja ennen kaikkea, miten säilytetään sama raaka-aineen sadon määrän ja laadun taso kannattavuuden varmistamiseksi. Tulevaisuudessa haasteet lannoitesaataavuudessa tulevat entisestään vaikeuttamaan lannoitteiden valinnanmahdollisuuksia ja supistamaan lannoitevalikoimaa.

Ympäristön näkökulmasta nykyistä ympäristökorvauksen mukaista fosforin sääntelyä voidaan hyvinkin pitää toimivana. Fosforipitoisuudet ovat laskeneet Suomen pelloissa paljon. Monista eri näkökulmista sääntely on ollut kuitenkin liian rajoittavaa, monimutkaista sekä hyvin työlästä. Ympäristökorvauksen fosforirajoja voidaan pitää yleisesti sopivina suosituksina kasveille, mutta käytännön viljelyssä ne ovat tuottaneet monilla tiloilla, erityisesti karjanlantaa käyttävillä tiloilla, suuria ongelmia ja tarpeetonta lisätyötä. **Mielestämme asetuksessa esitettyä fosforisääntelyä ei voida soveltaa kaikille tiloille pakollisesti noudatettavana lainsäädännön velvoitteena ja vieläpä ilman rahallista kompensatiota.**

Seuraavassa perusteluja tarpeelle muuttaa tulevan asetuksen fosforirajoja:

- Uudessa fosforiasetuksessa on hyvä ottaa huomioon, että nykyisillä ympäristökorvauksen fosforirajoilla peltojen fosforin viljavuusluvut ovat laskeneet jo merkittävästi (tästä on saatavissa Eurofinsin tilastot) ja heikentäneet paikoin peltojen kasvukuntoa. Jos fosforiasetusluonnoksen taulukon 1 rajat tulevat voimaan uuteen asetukseen, peltomaiden fosforipitoisuudet tulevat laskemaan entisestään. Peltojen kasvukunnon säilyttämiseksi monilla lohkoilla fosforipitoisuuksia tulisi jo hieman nostaa, jotta terveellisten ja laadukkaiden raaka-aineiden tuottaminen ruoantuotantoon ei vaarannu tulevaisuudessa.
- Asetusluonnoksen taulukon 1 kasvikohtaiset fosforirajat saattavat sopia useimmille kasveille suosituksiksi, mutta kaikkia tiloja velvoittaviksi maksimeiksi ne ovat aivan liian tiukat.
- Käytännön viljelyn näkökulmasta tarvitaan väljyyttä maksimeihin, jotta lannoitehankinnat voidaan suunnitella järkevästi. Suurilla tiloilla voi olla monta sataa peltolohkoa ja silloin vierekkäisillä lohkoilla on hyvin työlästä käyttää useampaa eri lannoitetta, mihin tämä uusi asetus saattaa nyt pakottaa.

- Varsinkin monilla kotieläintiloilla, joilla viljelypinta-alaa vähän, on hyvin haasteellista saada sopimaan karjanlanta omille pelloille. Pitkien etäisyyksien vuoksi sitä on myös hyvin kallista ajaa toisille tiloille, vaikka se usein esitetään ratkaisuksi asiaan. Toisaalta lannoitekustannusten noustessa, on hyvin järkevä hyödyntää lanta oman tilan ravinnehuoltoon.
- Kotieläintilat, jotka eivät ole sitoutuneet nykyiseen ympäristökorvausjärjestelmään, ovat jääneet ympäristökorvauksen ulkopuolelle juuri liian tiukan fosforisääntelyn takia. He eivät ole siis voineet noudattaa nykyisiä ympäristökorvauksen fosforirajoja, eivätkä siten luonnollisestikaan pysty noudattamaan uudessa asetuksessa ehdotettuja rajoja. Jos asetukseen ehdotetut fosforirajat viedään tuollaisenaan asetukseen, näille tiloille tulee hyvin suuria kustannuksia tuotannon sopeuttamisessa tiukkoihin ehtoihin ja moni tila joutuisi pahimmassa tapauksessa lopettamaan toiminnan tai rikkomaan lakia. Tämä tilanne koskee erityisesti sikatiloja, jotka ovat jo valmiiksi hyvin pahoissa taloudellisissa vaikeuksissa. Tällaiset ehdot eivät voi tulla lyhyellä varoitusajalla kaikille tiloille voimaan.
- Siipikarjan lannan osalta asetusluonnoksessa taulukon 1 ehdotetut rajat tekevät lannan hyödyntämisen vaikeaksi. Aiemmillakin lannoitteiden hintatasoilla on usein ollut järkevämpää hyödyntää lanta ja jättää ympäristökorvaus saamatta. Lannoitemarkkinan myllertäessä tämä korostuu vielä entisestään. Toki luovutettavasta lannasta on mahdollisuus saada tuloa, mutta se ei tule kattamaan väkilannoitteiden ostohintaa.
- Puutarhakasveilla näin isot pudotukset fosforimäärin mitä nyt suunnitellaan, tulevat vääjäämättä vaikuttamaan satotasoihin ja siten omavaraisuusasteeseemme. Puutarhakasveja viljellään pääosin mailla, joilla viljavuusluokat ovat hyvät, ja ne voivat olla peruja esimerkiksi viljelykierron aikana käytetyistä orgaanisista lannoitevalmisteista, joissa on tyypeen verrattuna korkea fosforipitoisuus.
- Lannoitevalikoima on puutarhakasveilla, kuten marjoilla sellainen, että tulee olemaan erittäin haastavaa saada muut ravinteet oikein ilman että nämä uudet fosforirajat ylittyvät
  - o moniravinteisissa ”perus” tihkulannoitteissa (kastelulannoitteissa) on aina mukana fosforia
  - o myös rakeisissa lannoitteissa, jotka ovat kloorivapaita, on paljon fosforia verrattuna tyypeen määrään
  - o näillä lannoitteilla tavoiteltavaan satoon vaadittavan tyyden riittävä saanti ei ole mahdollista nyt esitetyissä fosforirajoissa
- Starttifosforin käyttö pitäisi myös tulevaisuudessa olla sallittu keväällä (toukokuu) kylmällä kelillä viljelykasveille, erityisesti vihanneksille, juureksille, sipulille, palkokasveille sekä perunalle, jotta viljely meidän oloissamme on mahdollista. Nyt uuden asetusluonnoksen (taulukko 1, liite 1) mukaan starttifosforin käyttö on liki mahdotonta.
- Satotasokorjauksia pitää olla myös puutarhakasveilla, koska satotasovaihtelut ovat todella suuret puutarhakasveilla, erityisesti astiataimiviljelyssä, tihkukastelussa ja tunneliviljelyssä päästään paljon suurempiin satomääriin kuin perinteisessä avomaan viljelyssä
- Erittäin paljon biomassaa tuottavilla rehumaisilla ja sokerimaissilla fosforitasot ovat niin ikään liian alhaiset
- Useat kierrätyslannoitteet sisältävät fosforia, jolloin tiukoilla fosforirajoilla niiden käyttö on hankalaa ja voi näin estää hyvien maanparannusaineiden käytön sekä ylipäättään ravinteiden kierrätystä. Tämä vaikeuttaa esimerkiksi luomutuotannossa muiden ravinteiden täydentämistä.
- Tulevaisuudessa erilaisten sivuvirtojen ja jätteistä valmistettavien lannoitteiden käyttöä tulee edistää. Liian tiukoilla fosforirajoituksilla myös niiden käyttö rajoittuu.
- Fosforiasetusta valmisteltaessa on syytä tutustua myös muiden maiden rajoituksiin fosforilannoituksissa. Ei voi olla oikein, että täällä pohjoisissa olosuhteissa, monella tapaa köyhillä mailla, rajoitukset olisivat tiukemmat kuin joissain muualla Euroopan maissa. Kylmät olosuhteet aiheuttavat monilla tavoin jo runsaasti haasteita viljelyllemme ja ennen kaikkea kylmyydellä on suuri vaikutus fosforin käyttökelpoisuuteen kasvin ravinteiden saannissa. Vaikka fosforia pelloissa onkin, niin kylmänä keväänä se on huonosti kasvien saatavissa.

Esimerkki uuden fosforiasetuksen vaikutuksista

- Nykyisessä lannoitevalmisteasetuksessa fosforia saa käyttää viljavuusluokasta riippumatta 65 kg/ha. Uudessa asetuksessa olevassa ehdotuksessa korkeassa ja arveluttavan korkeassa luokassa fosforia ei saisi käyttää enää lainkaan. Lisäksi hyvässä luokassa esimerkiksi viljoilla 5 kg/ha tai nurmikasveilla 10 kg/ha fosforiraja rajoittaa karjanlantaa käyttävien tilojen fosforikäyttöä käytännössä siten, että tila voisi käyttää esimerkiksi sian lietelantaa viljalla alle 5 tn satoluokassa taulukkoarvolla enää vain 6,25 tn/ha, mikä on epäkäytännöllisen vähän jo levityskaluston toimivuutta ajatellen. Naudan lietelantaa vastaava määrä hyvässä viljavuusluokassa viljalla olisi taulukkoarvolla 10 tn/ha. Asetuksessa ehdotetut fosforirajat ovat siten liian tiukat, eivätkä edistä tilojen karjanlannan järkevää käyttöä, vaan pikemminkin pakottavat tilat rikkomaan asetuksen rajoja, lopettamaan tuotannon tai vähentämään tuotantoa taloudellisesti kannattamattomalle tasolle.

Edellä esille tuodun pohjalta ehdotamme seuraavia kasvikohtaisia fosforirajoja uuteen asetukseen (tämän lausunnon liite). Nämä fosforirajat ovat olleet käsittelyssä keväällä 2022 eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunnassa, joka on ne hyväksynyt periaatteellisella tasolla.

- Asetetaan kasvikohtaisiksi fosforirajoiksi uuden asetuksen taulukon luokan "huononlainen" arvot, kuitenkin niin, että korkeammissa luokissa maksimiarvo olisi luokassa "korkea" 20 kg P/ha ja luokassa "Arv.korkea" 15 kg P/ha, ja että luokan "huono" arvot säilyvät ennallaan (tämän lausunnon liite).
- Pelkästään nämä maksimit rajoittavat jo merkittävästi fosforin enimmäiskäyttöä, kun ne tulevat kaikkia tiloja koskevaan lainsäädäntöön. Joissakin tapauksissa kotieläinten lantaa ja muita orgaanisia lannoitteita käytettäessä nämäkin fosforimaksimit ovat liian matalia. Sen vuoksi fosforia täytyy pystyä tasaamaan viiden vuoden aikana.
- Tämä esitys on tehty ottamalla huomioon vesistöjen ja ympäristön suojelun vaatimukset sekä maatilojen mahdollisuudet toimia erilaisissa tilanteissa. Näkemyksemme mukaan fosforilannoitus ei tule lisääntymään tulevina vuosina esittämillämme fosforiarvoilla, vaan käytännössä fosforilannoitus suunnitellaan kasvin tarpeiden ja satotason mukaan. Asetuksessa maksimit tulee kuitenkin olla sellaiset, että poikkeavissakin olosuhteissa tilat pystyvät toimimaan järkevästi lakia noudattaen.
- Vaihtoehtoisesti vähintään kaikki alla olevat seikat tulee huomioida, jotta niillä päästään esittämämme taulukon fosforin enimmäiskäyttömääriin
  - o satotasokorjauksilla tulisi olla mahdollista päästä esittämiimme fosforin enimmäiskäyttömääriin
    - satotasokorjaus on viljoilla aloitettava nykyisen 4 250 kg/ha tasolta ja jatkettava myös 6 000 kg/ha satotasoa korkeammalle. Tämä on tärkeää huomioida, koska esimerkiksi syysviljoilla satotasot voivat olla huomattavan korkeita.
    - satotasokorjaus tarvitaan myös muille kasveille, myös nurmille, palkokasveille ja puutarhikasveille (vrt. mitä lausuttu edellä)
  - o perustamisvuoden fosforirajat tulisi säilyttää ja on tärkeä erityisesti monivuotisilla kasveilla, joita ei juurikaan lannoiteta perustamista seuraavina vuosina
  - o karjanlantapoikkeus tulee säilyttää jatkossakin
  - o starttifosforin käyttömahdollisuus tulisi sallia fosforirajojen ulkopuolella

Yksityiskohtina haluamme tuoda vielä esille:

- Maissille tarvitaan omat fosforirajat
- Astiataimien fosforirajat tulisi säilyttää
- Hyvä asia on, että viiden vuoden fosforin taseus säilyy

Yhteenvetona ja perusteluina fosforirajojen muutoksille haluamme tuoda vielä esille seuraavat näkökulmat:

- Uudessa fosforisääntelyssä tulee huomioida tilojen elinvoimisuuden ja kannattavuuden säilyminen, myös niiden tilojen, jotka eivät ole nykyisessä ympäristökorvausjärjestelmässä.
- Karjanlannan sekä orgaanisten lannoitevalmisteiden käyttö on turvattava jatkossakin ilman tiloille aiheutuvia lisäkustannuksia.
- Nykyinen nitraattidirektiivi on karjanlannoilla typen suhteen melko lailla käsikädessä esittämiimme fosforimaksimeihin eli fosfori- ja typpirajat karjanlantaa käytettäessä kohtaavat samassa suhteessa.
- Peltojen viljavuusluokat ovat laskeneet edellisten ja nykyisen ympäristökorvausjärjestelmän aikana myös luokissa välttävä ja tyydyttävä, joka on riski satotasojen säilymisen, huoltovarmuuden turvaamisen ja tilojen kannattavuuden näkökulmista.

Näkökulmamme tähän lausuntoon ovat antaneet ProAgrian erityisasiantuntijat, huippuosaajat, palvelupäälliköt sekä johtavat asiantuntijat. Toivomme, että yllä olevat seikat otetaan huomioon uutta asetusta tehdessä.

Vantaalla ja Oulussa, 25. elokuuta 2022

Sari Peltonen
Johtava asiantuntija,
kasvintuotanto, palvelukehitys
ProAgria Keskusten Liitto

Juha Sohlo
Johtava asiantuntija,
kasvintuotanto, palvelukehitys
ProAgria Keskusten Liitto

Liite Taulukko. ProAgrian ehdotus fosforilannoituksen enimmäismääräksi (kg/ha/v) viljavuusluokan mukaan.

Taulukko. ProAgrian ehdotus fosforilannoituksen enimmäismääräksi (kg/ha/v) viljavuusluokan mukaan. Tämä ehdotus, lukuun ottamatta yksi- ja monivuotisia nurmia (jotka tässä nostettu +2 kg P/ha) on ollut keväällä 2022 eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunnan käsittelyssä, ja se on käsittelyssä hyväksytty periaatteellisella tasolla (keskustelu pj Anne Kalmarin kanssa 17.8.2022). HUOM! Taulukosta puuttuu joitakin kasveja, mm. maissi sekä monivuotisilta perustamisvuoden lannoitukset.

	Huono	Huononl.	Välttävä	Tyydyttävä	Hyvä	Korkea	ArvKorkea
Viljavuusluokka	1	2	3	4	5	6	7
Viljat, öljykasvit, palkokasvit	34	26	26	26	26	20	15
Yksi- ja monivuotiset rehunurmet	46	38	38	38	38	20	15
Laidun	24	16	16	16	16	16	15
Peruna	55	55	55	55	55	20	15
Sokerijuurikas	63	63	63	63	63	20	15
Muut kasvit, peltoviljely	30	20	20	20	20	20	15
Taimitarhakasvit	60	60	60	60	60	20	15
Mansikka, vadelma, herukat	35	35	35	35	35	20	15
Muut marjat	63	63	63	63	63	20	15
Hedelmät	40	40	40	40	40	20	15
Kaalit, sipulit ja juurekset	60	60	60	60	60	20	15
Palkokasvit, tuorekorjuu	50	50	50	50	50	20	15
Muut vihannekset	60	60	60	60	60	20	15
Yrtit ja siemenmausteet, muut puutarhakasvit	30	30	30	30	30	20	15